

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА НАДЗОР НАД ДЕЛАТНОШЋУ
ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ ФОНДОВА

**СЕКТОР ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ
ФОНДОВА У СРБИЈИ**

Извештај за треће тромесечје 2017. године

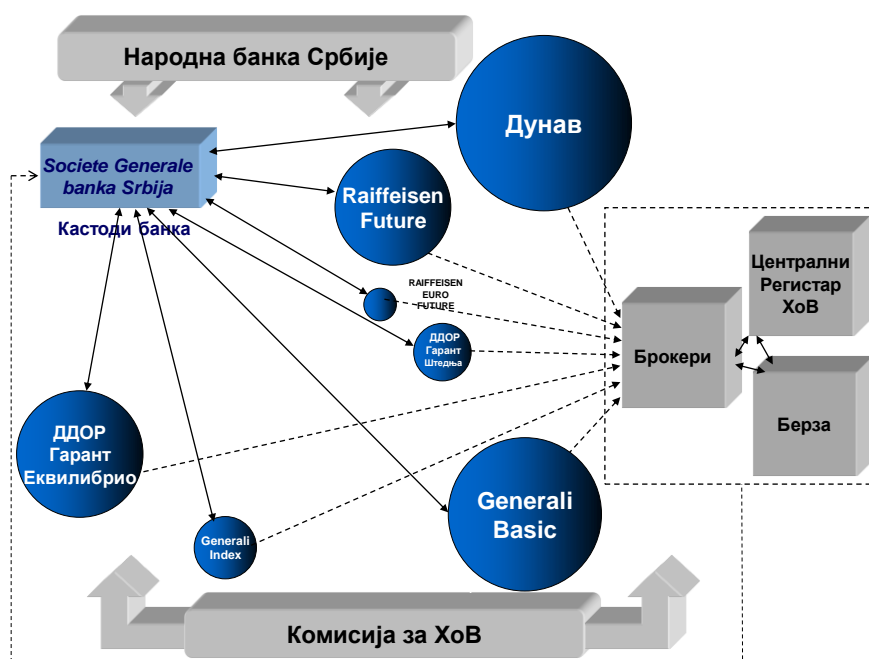
Садржај:

1. Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова	3
2. Нето имовина добровољних пензијских фондова	4
3. Структура имовине добровољних пензијских фондова.....	5
4. Принос од улагања	6
5. Накнаде друштава за управљање	10
6. Обим трговања хартијама од вредности.....	11
7. Трансакциони трошкови	11
8. Број и структура корисника	12
9. Уплате, исплате и пренос средстава.....	14

1. Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова

На крају трећег тромесечја 2017. године, на тржишту добровољних пензијских фондова пословала су четири друштва за управљање, која су управљала имовином седам добровољних пензијских фондова, једна кастоди банка и пет банака посредника¹.

Слика: Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова

На крају трећег тромесечја 2017. године, у друштвима за управљање била су запослена 122 лица, што је за једно лице мање него у претходном тромесечју.

Народна банка Србије, на основу положеног стручног испита и испуњених осталих потребних услова, издаје дозволу за обављање послова информисања о пословању добровољних пензијских фондова. До краја трећег тромесечја 2017. године издато је укупно 710 дозвола за обављање послова агента продаје.

Друштва за управљање и банке посредници ангажују агенте продаје. На крају трећег тромесечја 2017. године, друштва за управљање ангажовала су 88 лица, а банке посредници 434 лица.

¹ Raiffeisen banka a.d., Beograd, Societe Generale banka Srbija a.d., Beograd, NLB banka a.d., Beograd, Addiko Bank a.d., Beograd u Sberbank a.d., Beograd.

2. Нето имовина добровољних пензијских фондова

Нето имовина фондова на крају трећег тромесечја 2017. године износила је 34,9 милијарди динара. У трећем тромесечју нето имовина је порасла за 2,4%. На промену вредности нето имовине утичу нето уплате²

На крају трећег тромесечја 2017. године нето имовина износила је 34,9 милијарди динара.

средстава у фондове, исплате средстава из фондова и добит коју фондови остварују од улагања. У трећем тромесечју 2017. године укупне уплате износиле су 745,01 милион динара, чланови су повукли 351,93 милиона динара, док је добит од улагања износила 423,8 милиона динара.

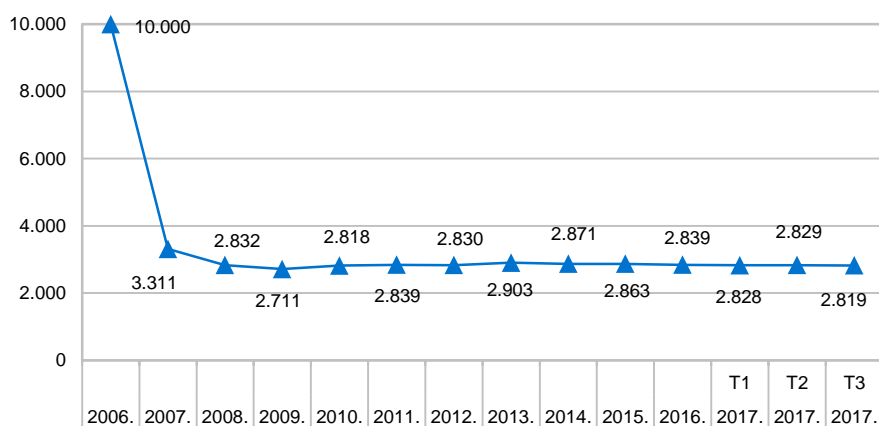
Нето имовина у сектору на крају периода

(у млрд RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.		
										T1	T2	T3
3,1	4,6	7,2	9,9	12,5	16,0	19,7	23,6	28,9	32,8	33,4	34,1	34,9

Извор: Народна банка Србије.

Концентрација у сектору на крају периода (Херфиндал-Хиршманов индекс)

Извор: Народна банка Србије.

² Нето уплате су укупне уплате умањене за накнаду приликом уплате.

Тржишна концентрација у сектору³ на крају трећег тромесечја 2017. године, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, износила је 2.819 поена, што указује на високу концентрацију на тржишту добровољних пензијских фондова.

Уколико се фондови класификују по групама према висини нето имовине фонда у односу на висину нето имовине сектора, у групама „велики” и „средњи” налазе се по два фонда, који заједно остварују тржишно учешће од 96%, док највећи фонд има удео од око 41%.

Број фондова у групама подељеним према тржишном учешћу (у јединицама)

Учешће у нето имовини (у %)	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.		
											T1	T2	T3
Велики (20 и више)	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Средњи (5 - 19,99)	-	2	3	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Мали (0 - 4,99)	4	6	5	4	5	5	2	2	3	3	3	3	3

Извор: Народна банка Србије.

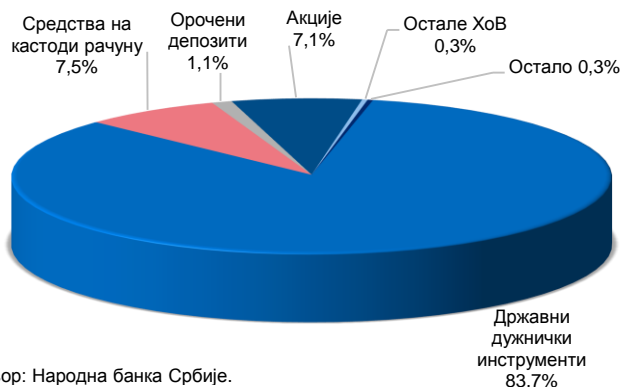
3. Структура имовине добровољних пензијских фондова

На крају трећег тромесечја 2017. године структура улагања имовине фондова није знатније измењена. Највећи удео имале су државне обвезнице, које су чиниле 83,7%

Највише средстава уложено је у државне дужничке инструменте – 83,7%.

укупне имовине. Средства на кастоди рачунима и орочени депозити банака чинили су 8,6%, а акције 7,1% укупне имовине фондова и остале ХоВ 0,3% (обвезница Европске банке за обнову и развој). Улагање у непокретности, инвестиционе јединице отворених инвестиционих фондова и потраживања чине класу *остало*, која је износила 0,3%

Структура укупне имовине фондова

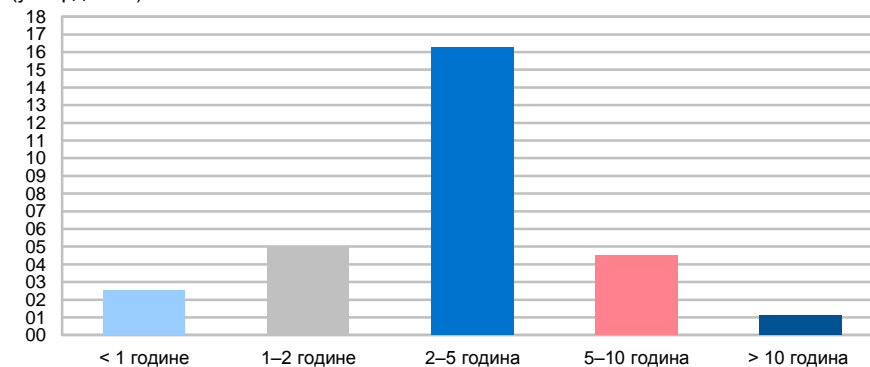
Извор: Народна банка Србије.

³ Посматрано према учешћу у укупној нето имовини.

На крају трећег тромесечја 2017. године, 8,6% државних дужничких инструмената имало је рок доспећа до годину дана, 17,1% – од једне до две године, 55,3% – од две до пет година, 15,3% – од пет до десет година и 3,7% преко десет година.

Просечна рочност средстава⁴ уложених у државне дужничке инструменте је 3,7 година.

Рочна структура улагања у државне дужничке инструменте
(у млрд RSD)

Извор: Народна банка Србије.

У домаћој валути, на крају трећег тромесечја 2017. године, налазило се 86,3% укупне имовине, а у инострану валути 13,7% укупне имовине (у еврима и доларима).

4. Принос од улагања

На крају трећег тромесечја 2017. године, *FONDex*⁵ је достигао вредност од 2.660,8⁶. Пораст *FONDex*-а представља пондерисани просек приноса свих фондова и у трећем тромесечју 2017. године износио је 1,2%, а за последњу годину дана 4,9%. Принос *FONDex*-а од почетка пословања⁷ износио је 9,4%.

Ако се има у виду структура улагања имовине фонда, на принос утичу: промена криве приноса на државне дужничке инструменте⁸, промена вредности

⁴ Рочност инструмената пондерисана њиховим уделом у укупним улагањима у државне дужничке инструменте.

⁵ *FONDex* је индекс који представља кретање вредности инвестиционих јединица свих добровољних пензијских фондова на тржишту.

⁶ На дан када је први добровољни пензијски фонд почео с радом, 15. новембра 2006. године, почетна вредност *FONDex*-а износила је 1.000.

⁷ Годишња стопа.

⁸ Пад каматне стопе утиче на раст цене дужничких инструмената и обрнуто. Цене инструмената дуже рочности осетљивије су на промене каматних стопа.

акција, висина референтне каматне стопе, висине каматних стопа банака и промене курса динара према еврџ и долару.

На примарном тржишту дужничких државних инструмената (трезорских записа и обвезница трезора), у односу на друго тромесечје 2017. године, број емисија је смањен.

Укупна тржишна вредност емисија дугорочних државних инструмената деноминираних у динарима у трећем тромесечју 2017. године износила је 33,6 милијарди динара. Емитоване су само трогодишње (33,6 милијарди динара) хартије од вредности.

Тржишна вредност емитованих динарских државних дужничких инструмената, по рочности
(у млрд RSD)

Рок доспећа	Т3 2016.	Т4 2016.	Т1 2017.	Т2 2017.	Т3 2017.
3м	-	-	-	-	-
6м	0,7	-	0,8	-	-
12м	9,8	7,5	1,7	-	-
18м	-	-	-	-	-
24м	-	-	24,5	23,1	-
36м	17,2	38,3	-	37,4	33,6
60м	-	-	-	-	-
84м	28,0	23,9	-	-	-
120м	-	-	0,8	-	-
Укупно	55,7	69,7	27,1	60,5	33,6

Извор: Министарство финансија.

Извршне стопе емитованих динарских државних дужничких инструмената, по рочности

Рок доспећа	Т3 2016.	Т4 2016.	Т1 2017.	Т2 2017.	Т3 2017.
3м	-	-	-	-	-
6м	2,7%	-	2,6%	-	-
12м	3,6%	3,5%	3,5%	-	-
18м	-	-	-	-	-
24м	-	-	4,7%	4,7%	-
36м	5,0%	4,7%	-	5,0%	4,8%
60м	-	-	-	-	-
84м	6,0%	5,6%	-	-	-
120м	-	-	4,0%	-	-

Извор: Министарство финансија.

У трећем тромесечју 2017. године, еврџденоминирани државни дужнички инструменти емитовани су у укупној вредности од 251,3 милиона евра, и то: петогодишњи (73,8 милиона евра) са стопом од 2,6%, петнаестогодишњи (50

милиона евра) са стопом од 4,2%, трогодишњи (49,5 милиона евра) са стопом од 1,9%, двогодишњи (35,2 милиона евра) са стопом од 1%, једногодишњи (24,9 милиона евра) са стопом од 0,6% и десетогодишњи (17,9 милиона евра) са стопом од 4%.

Тржишна вредност емитованих евроденоминаних државних дужничких инструмената, по рочности
(у млн EUR)

Рок доспећа	T2 2016.	T3 2016.	T4 2016.	T1 2017.	T2 2017.	T3 2017.
12м	123,9	49,6	49,6	52,7	59,7	24,9
24м	108,3	23,0	74,0	71,4	49,6	35,2
36м	148,7	-	44,2	92,8	90,0	49,5
60м	-	98,2	-	97,6	99,1	73,8
84м	-	-	-	-	-	-
120м	-	-	-	-	-	17,9
180м	-	-	71,3	-	-	50,0
Укупно	380,8	170,7	239,1	314,6	298,4	251,3

Извор: Министарство финансија.

Извршне стопе емитованих евроденоминаних државних дужничких инструмената, по рочности

Рок доспећа	T2 2016.	T3 2016.	T4 2016.	T1 2017.	T2 2017.	T3 2017.
12м	0,9%	0,8%	0,8%	0,7%	0,6%	0,6%
24м	1,2%	1,1%	1,1%	1,1%	1,0%	1,0%
36м	2,6%	-	1,7%	1,9%	1,9%	1,9%
60м	-	2,9%	-	2,7%	2,7%	2,6%
84м	-	-	-	-	-	-
120м	-	-	-	-	-	4,0%
180м	-	-	4,2%	-	-	4,2%

Извор: Министарство финансија.

На Београдској берзи током трећег тромесечја 2017. године цена акција је порасла за 1,33%, мерено индексом *BELEX15*⁹ (вредност индекса на крају септембра била је 720,76). Индекс је за последњу годину дана порастао за 13,3%.

Референтна каматна стопа на крају септембра 2017. године износила је 3,75%. Ниво каматних стопа које фондови остварују на средства у динарима на кастоди рачунима прати кретање референтне каматне стопе.

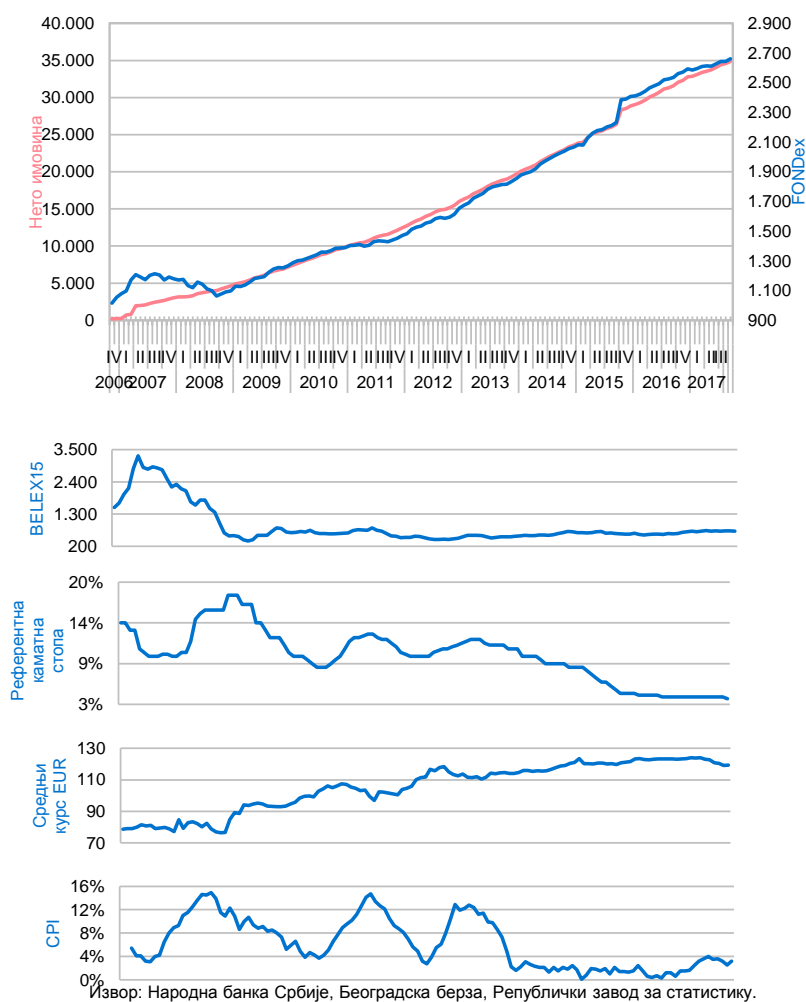
⁹ Од укупног улагања фондова у акције, највећи део односи се на акције које се налазе у корпи *BELEX15*, тако да овај индекс представља добар репер („бенчмарк“) за акцијски део портфолија фондова.

У трећем тромесечју 2017. динар је ојачао према еврџу, тако да је на крају овог тромесечја вредност динара већа за око 1,22% него на крају претходног тромесечја. У истом периоду, динар је ојачао према америчком долару за 3,8%.

Стопе раста цена у јулу, августу и септембру биле су $-0,4\%$, $0,2\%$, односно $0,1\%$, респективно. Потрошачке цене у септембру 2017. године веће су за $3,2\%$ од цена у истом месецу претходне године.¹⁰

Кретање вредности нето имовине, FONDEX-а и кључних показатеља од почетка пословања ДПФ
(у млн RSD, јединицама, односно у %)

¹⁰ Извор: Републички завод за статистику.

5. Накнаде друштва за управљање

Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима прописује да друштва за управљање наплаћују накнаду за услуге друштва и накнаду за пренос рачуна члана фонда. Накнаде за услуге друштва за управљање јесу накнаде приликом уплате пензијског доприноса и накнаде за управљање фондом. Накнада за пренос рачуна може бити наплаћена само у висини стварних трошкова преноса.

Накнаде су један од параметара које члан треба да има у виду приликом избора фонда, али их не треба посматрати изоловано. Висина накнаде зависи и од инвестиционе политике, односно активности инвестирања. По правилу, активнији фондови, намењени млађим особама, које ће доприносе уплаћивати дуже, у већем проценту инвестирају у сложеније инструменте, преузимају већи ниво ризика и од таквих фондова се очекује већи принос, због чега имају и веће накнаде. С друге стране, требало би да фонд који инвестира пасивно и у сигурније финансијске инструменте има и мање накнаде. Инвестициону политику фонда, тј. планирано улагање средстава чланова фонда, очекивани принос фонда и ниво ризика који фонд (односно члан) преузима, као и накнаде које друштва наплаћују, треба посматрати заједно при одлучивању о чланству у фонду.

Накнада приликом уплате је трошак који члан плаћа само једном, као врсту улазне накнаде. Иако видљива на првом кораку, тј. приликом уплате средстава у фонд, то није и највећи трошак за члана.

Накнада за управљање се обрачунава свакодневно на вредност нето имовине фонда и директно је садржана у вредности инвестиционе јединице, тако да обрачуната и објављена вредност инвестиционе јединице јесте вредност након одбитка накнаде за управљање фондом.

Од почетка пословања, друштва у највећој мери наплаћују накнаду за управљање у износу од 2%, док се накнада приликом уплате смањивала. У трећем тромесечју 2017. године, та накнада износила је 1,98%.

У августу 2017. године, Народна банка Србије донела је *Одлуку о учешћу нето вредности имовине свих добровољних пензијских фондова у процењеној вредности бруто домаћег производа у Републици Србији за 2016. годину*, којом се утврђује да нето вредност имовине свих добровољних пензијских фондова на основу годишњих финансијских извештаја тих фондова за 2016. годину збирно износи 0,78% последње процењене вредности бруто друштвеног производа. Ступањем на снагу поменуте одлуке стекли су се услови за укидање процентуалног ограничења које се односи на стопу по којој се обрачунава накнада при уплати пензијског доприноса и смањење накнаде за управљање на максималних 1,25%. С тим у вези, донета је и *Одлука о изменама Одлуке о*

начину обрачуна накнада друштва за управљање добровољним пензијским фондом, која ће се примењивати од 1. јануара 2018. године.

На крају трећег тромесечја 2017. године, накнада за управљање износила је 172,34 милиона динара, што је око 92% укупно наплаћених накнада. Оваква промена односа две накнаде настала је као последица раста нето вредности имовине фондова и све веће основе на коју се наплаћује накнада за управљање.

У последњој години дана, накнада за управљање износила је 663,16 милиона динара, док је у истом периоду остварена добит од 1,6 милијарди динара.

Износ наплаћених накнада друштава за управљање

(у млн RSD)

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.		
											T1	T2	T3
Накнада приликом уплате	42,9	56,9	54,9	59,4	57,9	60,1	58,7	55,4	53,0	56,8	14,5	14,7	14,7
Накнада за управљање	37,77	73,5	117,3	171	220	284	357,8	432,79	514,86	614,36	162,4	166,6	172,3

Извор: Народна банка Србије.

6. Обим трговања хартијама од вредности

Обим промета добровољних пензијских фондова у трећем тромесечју 2017. године износио је 5,7 милијарди динара.

Учешће добровољних пензијских фондова у промету на Београдској берзи на крају овог тромесечја износило је 7,1%.

Трговање добровољних пензијских фондова хартијама од вредности

(у млрд RSD)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.		
										T1	T2	T3
Обим промета ХоВ	1,7	13,1	14,9	19,3	13,2	12,9	21,2	14,5	11,5	3,7	6,0	5,7
Куповина	1,8	8,1	8,1	10,6	7,1	9,0	12,1	7,9	6,4	2,3	3,1	3,9
Београдска берза	0,8	0,4	1,3	0,7	0,3	0,4	0,5	0,9	1,1	0,8	0,3	1,2
Ванберзанско трговање	0,3	0,4	0,3	1,3	0,1	0,7	0,9	1,8	1,1	0,9	0,4	2,0
Аукције државних ХоВ	0,0	7,3	6,5	8,6	6,7	7,9	10,7	5,2	4,2	0,7	2,4	0,7
Продаја	0,4	0,4	0,8	3,8	4,2	2,0	5,4	3,6	3,0	1,0	2,2	1,2
Београдска берза	0,1	0,1	0,6	0,4	0,3	0,6	0,3	0,5	1,9	0,9	0,3	0,0
Ванберзанско трговање	0,3	0,3	0,2	3,4	3,9	1,4	5,0	3,2	1,1	0,0	1,9	1,1
Доспеће	0,2	4,6	6,1	4,9	2,0	2,0	3,7	2,9	2,1	0,4	0,7	0,7
Однос куповине према продаји и доспећу	2,4	1,6	1,2	1,2	1,1	2,3	1,3	1,2	7,5	1,7	1,1	2,1
Учешће у укупном промету на Београдској берзи (у %)	1,2%	1,1%	8,0%	3,8%	2,6%	3,4%	4,1%	6,1%	6,7%	13,3%	4,2%	7,1%

Извор: Народна банка Србије, Београдска берза.

7. Трансакциони трошкови

Трошкови настали у вези с куповином, продајом и преносом хартија од вредности (накнаде централног регистра, берзанске накнаде, пореске обавезе) и трошкови текућег одржавања непокретности у које је уложена имовина фонда наплаћују се из имовине фонда. Остали трошкови наплаћују се из имовине друштва за управљање.

На крају трећег тромесечја 2017. године, код трансакционих трошкова који се наплаћују из имовине фонда, накнаде централног регистра имају већи удео од берзанских накнада, док су код трошкова које друштва за управљање плаћају из својих средстава најзначајнији трошкови брокера.

Износ трансакционих трошкова (у млн RSD)

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.		
											T1	T2	T3
Укупно	10,0	5,3	7,4	9,5	7,0	4,7	6,0	6,2	5,6	7,3	3,6	2,4	2,1
Брокерске накнаде	4,5	2,2	3,8	4,5	2,9	2,0	2,5	2,0	1,3	2,3	2,0	0,9	0,8
Накнаде кастоди банке	1,8	1,5	2,0	2,4	2,2	1,5	1,9	2,0	2,0	2,0	0,4	0,5	0,5
Берзанске накнаде	1,6	0,8	0,4	1,1	0,8	0,3	0,6	0,6	0,8	1,0	0,7	0,3	0,3
Накнаде централног регистра	1,0	0,6	1,2	1,5	1,1	0,9	0,9	1,6	1,6	2,0	0,4	0,6	0,5
Остали трошкови	1,1	0,2	-	-	-	-	0,1	0,0	-	0,0	0,1	0,2	0,1

Извор: Народна банка Србије.

8. Број и структура корисника

На крају трећег тромесечја 2017. године, у фази акумулације¹¹ налази се 184.105 корисника.¹² Они имају 251.525 склопљених уговора о чланству¹³ у добровољним пензијским фондовима.

Учешће корисника услуга пензијских фондова у укупном броју запослених износи 9,2%.

Број уговора и број корисника (у хиљадама)

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.		
											T1	T2	T3
Број уговора	159	201,6	215,7	220,4	234,4	240,4	244,5	252,1	258,1	250,5	252,5	254,2	251,5
Број корисника	-	156,0	165,2	166,8	174,9	179,8	183,5	188,0	190,5	183,6	185,2	186,7	184,1
Удео активних корисника у укупном броју (у %)	-	41,6%	36,0%	43,9%	35,1%	30,5%	30,3%	31,3%	25,3%	28,5%	28,8%	31,7%	28,9%

Извор: Народна банка Србије.

¹¹ Чланство у фонду дели се на две фазе – фазу акумулације (период у коме се уплаћују средства) и фазу повлачења средстава (период када члан повлачи акумулирана средства).

¹² Број корисника је број особа које су чланови добровољног пензијског фонда (или фондова). Овај број је мањи од броја уговора о чланству, с обзиром на то да знатан број корисника има више од једног склопљеног уговора о чланству у истом или у различитим фондовима.

¹³ Број уговора о чланству је збир броја индивидуалних уговора о чланству и броја чланова свих пензијских планова.

Структура корисника по динамици уплате

(у јединицама и у %)

Корисници који су имали уплату	Период	Број корисника	Удео (%)
	1 месец	53.149	29%
3 месеца	64.516	35%	
6 месеци	66.810	36%	
12 месеци	70.141	38%	
Од учлањења (1)	163.522	89%	
Без средстава на рачунима (2)	20.583	11%	
Укупно (1+2)	184.105		

Извор: Народна банка Србије.

Износ акумулираних средстава зависи од висине уплата, приноса које остварују фондови, висине накнада и дужине периода акумулације средстава, тако да се с повећањем износа доприноса и периода акумулације средстава, уз приносе које фондови остварују, повећава и износ просечних средстава на индивидуалним рачунима чланова. Просечан износ акумулираних средстава на рачунима чланова који су до сада најмање једном уплатили допринос износио је око 213.000 динара и у сталном је порасту.

На крају трећег тромесечја 2017. године, број корисника који су чланови два фонда или више њих износио је 39.840 или 21% укупног броја корисника.

Просечан износ акумулираних средстава на крају периода

(у хиљадама RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.		
										T1	T2	T3
-	34,6	52,2	70,5	84,5	105,3	127,3	148,3	179,4	200,6	202,5	204,9	213,3

Извор: Народна банка Србије.

У трећем тромесечју 2017. године, структура корисника по полу и износу њихових средстава није се значајно променила у односу на претходне периоде. Већина корисника су мушкарци – 58%.

Број корисника по броју фондова у којима су чланови
(у јединицама)

Број фондова	Број корисника
1	144.265
2	31.940
3	7.714
4	167
5	14
6	3
7	2
Укупно	184.105

Извор: Народна банка Србије.

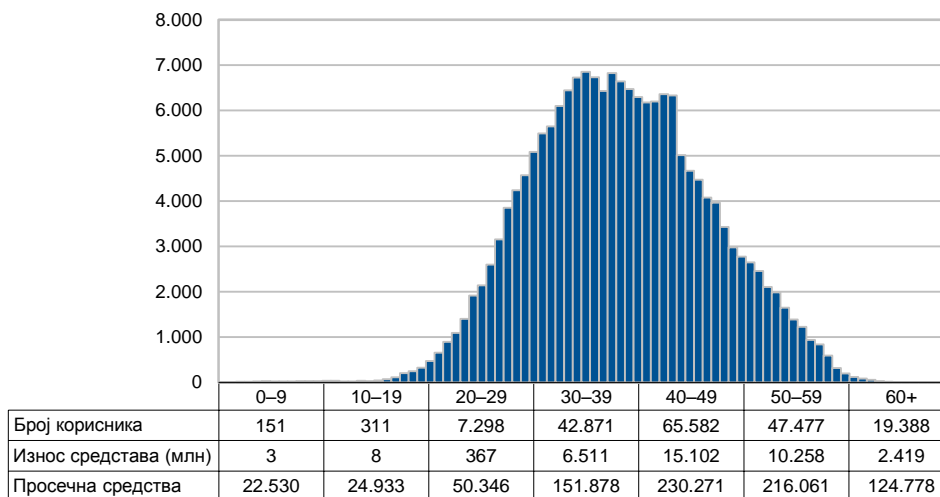
Број корисника по броју закључених уговора о чланству
(у јединицама)

Број уговора	Број корисника
1	133.070
2	38.805
3	9.158
4	2.307
5	545
6	160
7	38
8	8
9	12
10	2
Укупно	184.105

Извор: Народна банка Србије.

Расподела корисника и акумулираних средстава по годинама живота

(у јединицама, односно у RSD)

Извор: Народна банка Србије.

Просечна старост корисника добровољних пензијских фондова на крају трећег тромесечја 2017. године износи око 46 година, а највише је корисника старости од 40 до 60 година, око 61%. Исто тако, проценат корисника који су старији од 53 године сличан је као у претходним годинама и износи 26%.

9. Уплате, исплате и пренос средстава

У трећем тромесечју 2017. године, 29,81% укупних уплата су индивидуалне уплате, 33,16% – уплате послодаваца који, као обвезници уплате, својим запосленима уплаћују доприносе у пензијски фонд, док се 37,03% односи на уплате преко пензијских планова. Током последњих осам година, укупне уплате средстава у добровољне пензијске фондове у великој мери су стабилне.

У трећем тромесечју 2017. године нето уплате износиле су 730,28 милиона динара.

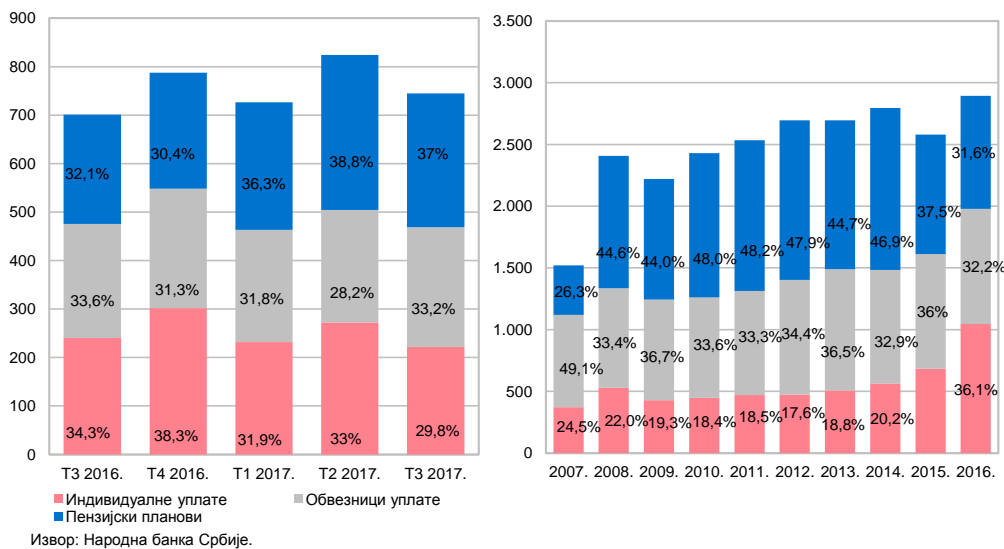
Укупне уплате доприноса у фондове

(у млрд RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.		
										T1	T2	T3
1,50	2,25	2,22	2,43	2,53	2,70	2,70	2,80	2,58	2,89	0,73	0,82	0,75

Извор: Народна банка Србије.

Обим и структура укупних уплата доприноса (у млн RSD, односно у %)

Иако постоји могућност индивидуалних уплата доприноса, највећи број уплата врши се преко послодаваца који својим запосленима уплаћују средства у фонд, чиме показују висок степен одговорности према запосленима. Велики потенцијал за даљи раст броја чланова пензијских фондова управо је у компанијама с великим бројем запослених. На овај начин запослени, односно послодавци, могу остварити уштеде, с обзиром на то да се уплата пензијског доприноса у добровољне пензијске фондове из средстава послодавца ослобађа плаћања пореза на доходак грађана и доприноса за обавезно социјално осигурање до износа од 5.589¹⁴ динара по запосленом месечно, као и да се уплате у истом износу које послодавац врши путем административне забране, обуставом и плаћањем из зараде запосленог, ослобађају плаћања пореза. Наведене олакшице представљају додатни вид стимулације за запослене и послодавце да један део издвајања за зараде усмере ка штедњи у добровољним пензијским фондовима.

Исплате средстава највећим делом врше се једнократно. С обзиром на то да средства повлаче чланови који испуњавају услове, а нису дуго у фонду, акумулирана сума на њиховим рачунима релативно је мала. Овакав начин исплате је и очекиван, иако он не одговара природи добровољних пензијских фондова, која претпоставља коришћење акумулираних средстава у дужем временском периоду. С повећањем периода акумулације средстава и суме средстава на рачунима, може се очекивати повећање удела програмираних исплата и других начина повлачења.

¹⁴ На основу одлуке Владе Републике Србије, једном годишње овај износ се усклађује с висином инфлације у претходној години.

Укупне исплате средстава члановима фондова
(у млн RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.		
										T1	T2	T3
141,4	384,6	448,5	458,1	517,6	751,7	945,2	1213,4	1226,2	1195,6	330,4	356,2	351,9

Извор: Народна банка Србије.

Исплате средстава из фондова повећавају се из године у годину. Оваква појава нормална је последица развоја система, јер ће се с повећањем доприноса и нето имовине, као и с повећањем броја година функционисања система добровољних пензијских фондова, повећавати и висина исплата, посматрано у апсолутним износима.

У трећем тромесечју 2017. године, укупне исплате корисницима износиле су 351,9 милиона динара.

Трансфери представљају пренос средстава из једног фонда у други. Члан фонда може пренети део или сва средства, при чему плаћа само стварне трошкове преноса.

У трећем тромесечју 2017. године, трансфери су износили 27,8 милиона динара.

Укупни трансфери између фондова
(у млн RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.		
										T1	T2	T3
19,5	235,1	141,5	216,1	165,9	72,3	137,17	126,3	219,7	267,5	48,8	104,8	27,8

Извор: Народна банка Србије.